

PREU: Eixemplar gratuït

DÉNIA

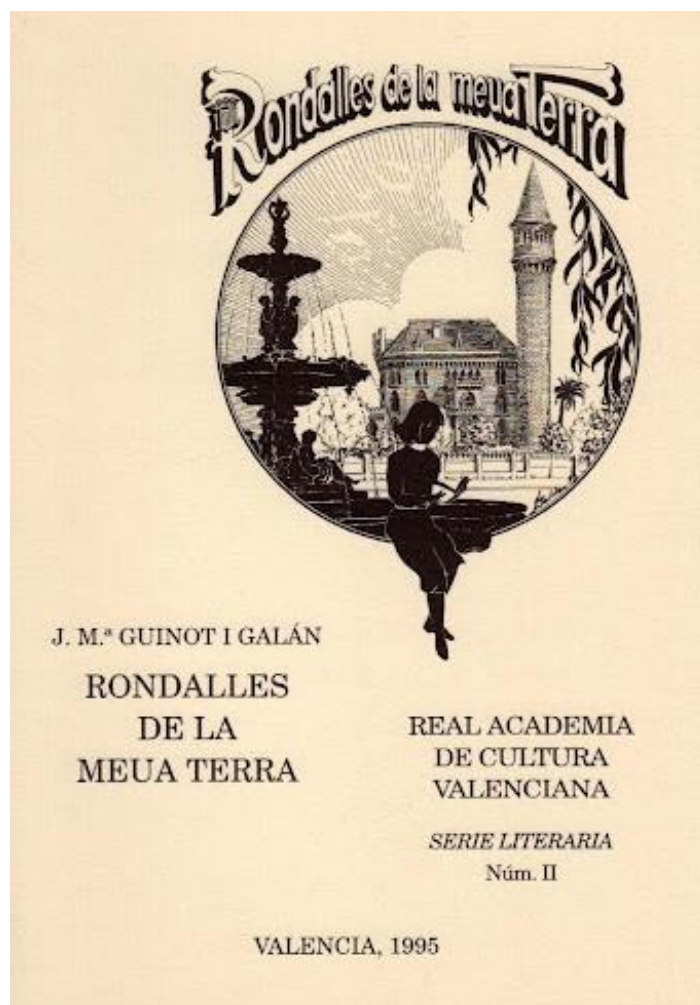
Extra de Reis - 2022

Gmail rochabas2018@gmail.com

Twitter @CulturalRoc

Facebook. @rochabas

RONDALLES DE LA MEUA TERRA (I)

J. M.º GUINOT I GALÁN

RONDALLES
DE LA
MEUA TERRA

REAL ACADEMIA
DE CULTURA
VALENCIANA

SERIE LITERARIA
Núm. II

VALENCIA, 1995

En estar Be, ya no en cal mes

En les terres valencianes te gran importancia el cultiu del taronger, l'arbre mes: fermos de tots: no sols pels seus fruits, dolços, sino tambe per la verdor de ses satinades fulles, l'intens perfum de ses flors i -perque no dirho- pels resultats economics que reporta la venda de la collita quan els anys venen be.

En general el propietari no especula en les taronges: deixa l'especulacio als comerciants o exportadors i es conforma en traure, al vendre-les, els costs de produccio i un poc mes.

Pero hi havia en un poble de la Plana un llaurador o propietari molt dur per a vendre. Sempre li pareixia que li oferien poc els corredors de comerç; perque ell contava els diners que li costava el delicat cultiu de la taronja i volia traure, ademes de lo que s'havia gastat, un interes modic del valor de les finques.

Ell passava conte dels jornals, abonaments, recs, de la poda dels arbres, cremada de la llenya, impostos de l'Estat, del municipi, de les comunitats de regants i de les varies i cares polvorisades contra les plagues del camp.

Ademes ell contava els anys que la plantacio de tarongers no dona producte i supon un capital mort, i els anys en que pedrega o la taronja es gela, o es cau per les ventoleres o per les pluges freqüents. (De quan els compradors no paguen no cal ni parlar).

¡Motius te el llaurador per a valer vendre be les taronges!

Pero el senyor Pasqual se'n passava de rosca: si li compraven les taronges a deu el lles venia a dotze, si li oferien a dotze, les volia a quinze. I aixina, anava allargant la venda i era sempre dels ultims a vendre.

El resultat fon algunes vegades que quan anava a vendre les taronges, s'havien caigut mes de la mitat. Pero no es aixo lo pijor: any per atre quan es disponia a vendre ya havien tancat els comerços i se li quedava la collita penjant.

¡Senyor Pasqual, que les coses en estar be ya no cal mes!

Artana Estiu 1995

Per Josep Maria Guinot i Galan

La Favereta

Era un matrimoni molt pobret. Ad ell li dien Ramon i ad ella Julieta. En sa casa, una *chovola* a les afores del poble, mal amoblada, no hi havia mes que miseria i companyia. Ells anaven mal vestits, i vivien mal alimentats: passaven mes fam que els anacoretos.

Darrere d'a on vivien, hi havia un femeret. El senyor Ramon va tindre l'ocurrencia de sembrar alli unes faves que regava tots els dies. Van eixir sis o set faveres.

Per alli passà una fada bobdadosa, que volia favorir al matrimoni, i per això digué al senyor Ramon: "*estic sabedora dels vostres bons sentiments i vull recompensar-los. Per això, Ramon, segueix regant les faveres; totes se secaran excepte una que yo fare magica. Per ella podreu arribar al cel i obtindre alli la recompensa.*"

Apenes la fada acabà de parlar, se van secar totes les faveres, excepte una, que regada un dia i un altre dia, a la fi va arribar al cel.

En vista d'aquell resultat, el senyor Ramon va decidir pujar al cel a per la recompensa. De rameta en rameta, favereta amunt, arribà al cel. ¡Pan, pam!, toca a les portes del cel.

¿Quí es?, contesta Sant Pere des de dins.

Soc yo, Ramonet.

Ya vaig, diu Sant Pere, i li obri la porta.

Ramonet li explica les circumstancies del seu viatge en poques paraules, perquè Sant Pere tenia pressa i no estava per a romanços. El porter del cel es fa càrrec de la situació de la família i li dona a Ramonet unes estovalles, instruint-lo sobre el modo d'usar-les.

Quan vaages a menjar, esten les estovalles damunt de la taula i digues: *parat estovalles*, i al moment tindras tot lo que vullgues menjar.

El senyor Ramonet li donà les gracies a Sant Pere i pel mateix camí que havia pujat, favereta avall, de rameta en rameta, arriba baix a sa casa i li contà a la seua dona el regal que li havia fet Sant Pere.

La dona de Ramon no havia acabat de creure's lo que havia contat Ramon, però a l'hora de dinar va estendre les estovalles damunt de la taula *per si acas*. Ramon, en gran solemnitat, pronuncia les paraules magiques: *parat, estovalles*.

I al punt damunt de la taula aparegueren tota classe de menjars, servits en plats de porcellana, cobrteria de plata i cristalleria de lo millor: pa blanet, vins i licors exquisits, entremesos variats, fortmage, pernil, embutits, ostres, llangosta i varies classes de mariscs, caviar, salsetes de color, esparrecs, caldos succulents, racions de carn i de peix ben guisades, coquetes d'ou, postres i gelats variats, i unes altres coses.

Marit i muller es posaren a menjar i van traure la panxa de mal any. Però quan Julieta començà a arreplegar les sobres, tot lo que havia quedat damunt de la taula desaparegué per encant, com el manà en el desert.

Els dies següents es va repetir el prodigi. Ramon i Julieta estaven de lo més contents. Cada dia tenien més llustre, i la gent s'admirava d'aquella transformació. Els qui no estaven contents del tot eren Ramon i Julieta, perquè seguien tant pobres com sempre. ¡Si a lo manco no desaparegueren les sobres dels menjars, les podrien vendre i en el producte de la venda comprar-nos una caseta, mobles i vestits!

Julieta- que ya estava ben empapussada de pernil y llangostins - va convencer a Ramon de que tornara al cell i li demanara diners a Sant Pere.

Allaa se'n va Ramonet, favereta amunt, de rameta en rameta i arriba a les portes del cel. Toca al portal: ¡Pam, pam!

¿Quí es? Diu des de dins Sant Pere
Soc Ramonet, el de la favereta.

Sant pere mira per la ventalla i obri. Ramonet entra i li explica a Sant Pere lo que vol: diners.

A Sant Pere no li pareix molt be la demanda, perque creu que ya tenen prou en les estovalles, pero dissimula. I li dona a Ramon un burro -que baixarà molt be, perqque la favereta es magica- i li fa la següent instruccio:

*Emporta't el burro i, quan tingues falta de diners, digues **arre burro caga diners** i en seguida tindras els que vullgues.*

Raamon dona les gracies a Sant Pere, agarra al burro del ramal i baaixen els dos per la favereta, de rameta en rameta, i arriben a terra.

Tan pronte com entrà en casa, va voler fer la prova. Tancà la porta i davant de la seua senyora diu: **arre, burro, caga diners**. I al punt escomençà el burro a soltar un chorro de monedes d'or, que cauen en terraa en el seu so meyalic taan agradable als oïts del matrimoni afortunat. L'operacio es va repetir els dies següents tantes vegades com voleren obtindre diners. I en aquells diners es van comprar una caseta, mobles, vestits, utensilis de cuina i un automovil.

Tot aço provocà l'admiracio de la gent, que no s'explicava aquell canvi tan radical.

Utilisaren el coche per anar a missa el dumenge, lo que els vaalgue la criticaa de la gent, que els dia **nous rics** perqqque sa casa estava al costat de l'iglesia.

Ramonet i Julieta estaven mes amples que llacs en la nova vida, pero a la dona li disgustava una cosa i era que, quan anaven a missa els dumenges, no tocaren les campanes del campanar, com quan anava el bisbe, que no era tan ric com ells.

La vanitosa Julietaa no parà d'importunar al bon Ramonet per que anara a queixar-se a Sant Pere de lo que ella creia una ijusticia, i demanar-li que ordenara el toc de campanes.

Com unes atres voltes, Ramon, favereta amunt, de rameta en raameta, va fer caap al cel. Sant Pere l'escoltà i somrient al vore la vanitat d'aquellaa parella, en el seu interior va pensar: *a estos desficiosos, desagraits, que mai ne tenen prou, ¡ya els donare yo bons tocs de caampanes!*

I dirigint-se a Ramon li diu:

Pren esta porra -- una maça de fusta que tenia alli prop -- i dus-la dins del coche, i cuan aneu a missa el dumenge, dis-li **porreta compton** i voras com *consegueixes tot lo que te mereixes*.

A continuacio, vingueren les despedides, paraules de gratitud, viage de regres, favereta avall, i... a esperar el dumenge.

Quan el dumenge venint anaven a missa en el coche, Ramon va pronunciar les paraules magiques que Sant Pere li havia ensenyat: **porreta compton-te**. A l'istant la porra començà a descarregar una traca de colps sobre el coche, sense parar fins convertir-lo en ferro vell.

Despres, volant, volant, la porra va anar a casa de Ramon i Julieta i els destrossà tot lo que hi havia dins. A continuacio va assolar la caseta, deixant en el carrer a Ramon i Julieta.

Per sa ambicio desmesurada, Sant Pere els va donar **lo que mereixien**.

Artana Estiu 1995

Per Josep Maria Guinot i Galan

El Princip Malaltuç

En un temps molt antic hi havia un rei que tenia un fill groguiç, malaltuç, sense ganes de menjar, ni de fer res. Per això el mimaven i li concedien tot lo que desijava. No obstant això era animos: les forces fisiques no corresponien als seus somis de grandea: ser un cavaller esforçat i mamprendre la conquesta d'un gran regne lluitant contra jagants en batalles descomunals.

Al princip el visitaren els meges de mes fama i no conseguiren curar-lo. Pero no se qui va dir que en una montanya molt alta es criava la medicina que ell necessitava: un frutal que produïa unes pomes d'or que augmentaven les forces de qui les tastava.

El princip, qui a pesar d'estar tant debil tenia ganes d'aventures, demanà permis a son pare, qui es resistia a donar-li'l, i sense cap acompanyament, es llancà a la conquesta del fruit dorat que li havia de donar la salut.

Quan el princip passava pel carrer, montant en el cavall blanc que li havia regalat son pare, la gent exclamava: ¡mira, pareix un llapis damunt d'un cavall! Tan primet estava.

Anant de camí se li va fer de nit i buscà estage en una caseta del campo. En la caseta vivia una agüeta que els donà hostage, al princip i al cavall. El princip li demanà informes a la velleta sobre l'arbre prodigios que tenia aquells fruits que donaven tanta força. La velleta li va donar la següent informacio:

Camina en la direccio de l'estrela polar, sense girar ni a la dreta ni a l'esquerra. Passaras per una montanya molt escarpada. En mig del bosc trobaras un jagant. Este te posarà a prova. Si la superes, te deixarà seguir el teu camí. Despres seguix alvançant. Al final del camí voras la pomera dels fruits que donen força.

Al sendema de mati, el princip es despedix de la velleta, puja al cavall i mampren el seu camí. Cavalcant de dia i descansant de nit va sempre en la direccio que la velleta li havia indicat. Arriba dalt de la montanya, dins d'un bosc espes, i allí li ix un jagant, alt com un campanar.

¡So! -li diu el jagant al cavall, agarrant-lo dels ramals. Obliga a descavalcar al princip i li diu en una veu molt grossa:-

Pel camí que portes, ya veig que te dirigixes a l'hort de la pomera de les pomes de la força. Pero has de saber que no te deixare passar avant si no me demostres ta superioritat en alguna cosa. Com yo me considere superior te deixe que tries la prova.

El princip en vore al jagant tant alt en les cames obertes, va tindre una inspiracio i contesta:

En seguida. A vore si tu pots fer lo que yo faig.

I puja damunt del cavall i li passa al jagant entre mig de les cames.

El jagant, tot sorpres per l'inteligencia del princip i no volent fer us de sa força, exclamà:

M'has guanyat. ¡Pots seguir avant! Pero en una condicio: que en tornar no passes per aci.

El princip seguix el seu camí, ara diferent, mes planet, mes ample, vorejat de verdor i floretes, i arriba al'hort de la pomera de les pomes de la fortalea: eren dorades, en galtes roges, d'un aroma i d'un gust delicios.

No va poder contindre's el princip i, immediatament, començà el tractament de la seua malaltia, menjant-se dos o tres pomes seguides. Una volta satisfet, omplí un sac d'aquell fruit tant prodigios i manprengue el camí de retorn, per a continuar en el palau la cura de sa malaltia.

El princip no va tornar a casa pel mateix camí pel que havia anat, per por al jagant, que li ho havia prohibit, sino per unes sendes estretes i tortuosas per a on corrien llops, lleons, tigres, i tota classe d'animals silvestres. El princip anava vencent a les feres que li eixien al pas, una darrere de l'atra, ferint-les en la faca que portava, i en la força recuperada dels seus braços.

Per fi el princip arribà a casa, abraçà a son pare, segui el tractament, es curà del tot i en aquella casa tots foren feliços.

Tomaset el Malfaener

Tomaset el del carrer baix era de lo mes malfaener. Pertanyia a una familia acomodada i s'havia criat molt mimat des de chicotet. Sa mare era la que mes el contemplava: ans d'alçar-se, li pujava all lit les sopetes de cafe en llet ben calentetes, li tapava els peuetes si els tenia fora de ls llançols, i el deixava dormir tot lo que volia.

Tomaset casi tots els dies fea tart a l'escola i, per vergonya, no entrava en ella. Fea patir en els menjars puix tot era dir: 'açò no m'agrada, açò tampoc' i sa mare per a contentar-lo havia de guisar menjars especials per ad ello Ademes, li trossejava la carn en el plat, li pelava la fruta i names faltava que li donara el menjar a culleradetes.

Tant com Tomaset anava creixent, anaven fent-li mes contemplacions com donar-li diners per a bovades, llibertat per a anar als pobles del contorn... Primer li van comprar una bicicleta, ! despres una moto, en la que fent el fantastic era el terror de les dones per l'excessiva velocitat i en que conduia per dins del poble. En una paraula, Tomaset ademes de ser un malfaener, era un perfecte maleducat.

Pero succei que la familia de Tomaset, pels revessos de la fortuna, va anar molt a menys: la seu a fortuna es basava casi tota en horts de tarongers i quan la guerra europea, com les taronges no servixen per a combatre, no tenien eixida per l'estranger; i es va arruinar el seu cultiu, fins l'extrem que els amos arrancaven els tarongers per a sembrar blat i paniç.

La casa de Tomaset se va arruinar tambe, puix hague de vendre la facenda per a pagar deutes i poder sobreviure. Al principi anaven tirant per allo de "mes te el ric quant empobrix, que el pobre quan s'enriquix", pero va vindre un moment en que la situacio es fea insostenible i l'unica solucio era que Tomaset es posara a treballar, cosa a la que no estava acostumat.

Tomaset es posa a treballar de llaurador. Sense nocio dels treballs propis de la llaurança, havia de treballar al sol i suava la camisa.

Els propietaris que el llogaven una vegada a llaurar o a cavar, escarmentats pel poc rendiment que donava, no el tornaven a buscar.

Es colocà de manobre el les obres de l'ajuntament, que eren mes llaugeres per ad ell i no tan exposades al sol, pero com no estava acostumat a treballar, es cansava. El mestre d'obres el va despachar per malfaener.

Tomaset, al vore's parat, en el fondo s'alegrava, content de no haver de treballar. Pero justament el ferrer del poble necessitava un operari i va pensar en ello Tomaset no tenia excusa per a no acceptar el treball que li oferien, sobretot perque no treballaria al sol. Els primers dies anava pegant colps de mall damunt l'enclusa sense gemecar.

Pero pronte es va cansar de mascarar-se atiant el foc i doblegar ferros en el martell. ¡Tot un senyoret embrutant-se en el carbo i tocant ferros rovellats! Començà a queixar-se de dolor de braços i deixà la ferreria.

Com Tomas es va queixar de que l'ofici de ferrer era mol brut, son pare li'n busca un atre mes net: el colocà en un molí de farina. Tambe allí faltava un peo. Toma'set escomençà a treballar resignat, pero pronte es cansa d'ensacar i portar d'aci cap alla els sacs de farina. Ademes, si en la ferreria semblava un carboner, en el molí, tot enfarinat, semblava un pallasso. Als pocs dies ya estava Tomas en sa casa sense ofici ni benefici: ya havia abandonat el treball.

El nou ofici de Tomas fon el d'aprenent d'oficial de fuster. Al principi estava content de vore que ni les serraures ni les borumballes l'embrutarien com el carbo i la farina, pero pronte es va cansar de carregar cabirons, portes i finestres, per lo que va deixar l'ofici.

Per fi van trobar per ad ell la colocacio convenient: empleat del govern. Per influencia d'un diputat a qui coneixien, li van concedir la carteria del poble: un carrec que no embrutava i que no requeria ningun esforç físic, perque es reduia a atendre l'oficina i repartir les cartes a domicili. Al principi li agradava pesar les cartes, certificar-les, ajudar al public a fer girs i paquets, i unes atres menudencies propies de la noble professio que li havia caigut com una loteria. Pero a poc a poc va anar fent efecte la sella malfaeneria: es retardava en tot: en repartir cartes i impresos i, lo mes greu, en els girs postals. Algun perjudicat el denuncià, li feren una inspeccio i el tiraren de la carteria.

Encara va tindre la sort Tomaset de que el colocaren en l'Ajuntament. L'alcalde i els regidors eren amics de son pare, per la politica, i li van donar un enchufe: un carrec de municipal, a les ordens de secretaria. La seua obligacio nomes era repartir pel municipi les comunicacions de l' Alcaldia.

Pero Tomaset encara va tindre oportunitat en este carrec tant bo per a manifestar sa malfaeneria, defecte que li va valdre la mort: sempre anava pel carrer contant els passos i entretenintse en romanços i gambals en tots els topetava.

Un día anava pausadament pel mig del carrer, a repartir comunicacions de l'alcaldia. En aço un autobus corria mes que anava, chiulant pel carrer demanant pas i a Tomaset el seu caracter pereos li va pegar per no apartar-se en seguida, dient, "ya pararas, ya pararas, no cal que tingues tanta presa". L'autobus frenà estrepitosament, pero el conductor no pague impedir que el bus esclafara a Tomaset.

Artana Estiu 1995

Per Josep Maria Guinot i Galan

Un bon Mestre

En un poble hi havia nn mestre molt espavilat. Esperava en l'escola la visita de l'Inspector d'ensenyança primaria i estava molt interessat en quedar be davant d'aquella autoritat docent per a que vera lo molt que enseyava i el considerara un bon professor.

En vistes a això va, preparar els examens dels chiquets.

El dia de l'inspeccio se van ajuntar en l'escola acompanyant a l'inspector, l'Alcalde, els concejals, la Junta escolar, el Retor, el Mege, el Boticari, el Secretari de l'Ajuntament, el Comandant de la Guardia Civil i molts pares de familia.

En presencia de tots, - l'Inspector començà a preguntar als chiquets per a vore el seu grau de comeiximents, pero a fi de que els alumnes no s'assustaren, li va dir al mestre que ell mateix fera les preguntes.

El mestre se posa davant de la classe i els va dir: yo fare les preguntes, els que sapien la contestacio que alcen la ma, i començà a fer preguntes i mes preguntes i a cada una d'elles alçaven tots la ma.

El resultat fon que totes les preguntes foren contestades a gust de l'inspector, qui admirat de - l'excelent preparacio dels alumnes, va alabar al mestre i va felicitar al alcalde per tindre en el seu municipi un mestre tan bo. - Quan se'n anaren tots el mege se va quedar a soles junt al mestre i li va preguntar: ¿ Cóm se ho arregla voste per a que tots els alumnes sapien contestar a totes les preguntes? I el senyor mestre li ho explica: mire, doctor, yo havia advertit als chiquets que quan yo preguntara que alçaren tots la ma: els que sapien la cotestacio que alçaren la ma dreita, els que no la sapien que alçaren l'esquerra, aixina sabia yo a qui preguntar.

Artana Estiu 1995

Per Josep Maria Guinot i Galan

El de dins i el de fora.

Viajaven junts un senyoret i un llaurador. Van aplegar a un poble i demanaren alojament en l'hostal, unic punt a on admetien forasters per a dormir. L'amo del hostal els va dir que no disponia mes que d'una habitacio d'un sol llit, i éste no molt ample. Com no hi havia atra cosa, els forasters se van conformar, en tal de no quedar-se a la lluna de Valencia.

Quan se va fer hora d'anar a dormir, varen encontrar el llit arrimat a la paret. Era mes comodo dormir a la part de dins que a la de fora, pero no va haver discussio, perque el llaurador, per cortesia, li va oferir al senyoret dormir a la part de dins.

Com estaven molt cansats, van dormir tota la nit d'un tiró, i eren prop de les onze del matí i encara no s'havien alçat del llit.

El hostaler estava que bufava, perquè no podia dispondre de l'habitació per a un client que esperava, per lo que va agarrar una granera i va escomençar a pegar-li granerades al llaurador, que estava a la part de fora i el tenia mes a ma.

Pero, el client que esperava, va enviar avis de que no aniria, que ja l'avisaria quan tinguera que anar. Per altra part el senyoret i el llaurador no van acabar la faena en tot el dia, i tenien que quedar-se en aquell poble una altra nit mes, i van tindre que tornar al hostal a quedar-se allí en la mateixa habitació.

Ans de gitar-se, el llaurador li va proposar al senyoret que aquella nit podien canviar, i el senyoret dormir fora, i ell, el llaurador, dins. Al senyoret allo li va pareixer raonable, i aixina ho varen fer.

A la sandema els hostes se van adormir altra volta i l'hostaler va pujar en la granera a despertar-los, pero dient: ahir li vaig pegar al de fora, hui descarregare en el de dins.

I li va donar la palisa altra volta al pobre llaurador.

Artana Estiu 1994

Per Josep Maria Guinot i Galan

El chiquet que s'unflava.

Hi havia una volta un chiquet envejós qui, quan no li donaven gust en lo que volia, s'unflava com un sapo. Li dien Pauet, vivia al carrer dalt i va ser víctima de la seua passió, com contarem a continuació.

Pauet tenia un germanet, Peret, dos anys i mig mes vell que ell. Com era major, Peret anava en tot davant de l'atre. Pauet sempre anava mirant a son germà per a imitar-lo, i volia ser igual ad ell en tot.

Sos pares, per la seua falta d'originalitat, solien dir-li "relonge de repetició". Quan Pauet no conseguia lo que volia, el seu recurs era unflar-se com un boto i adoptar una actitud difícil i silenciosa, esperant que sos pares el sostovaren.

Quan era chicotet ja donava mostres del seu temperament envejós: si sa mare agarrava al braç al seu germa, tenien que agarrar-lo a ell tambe; si no, li éntrava una llarga plorera; si li compraven a Peret unes sabates, un relonge, una estilográfica, o lo que fora, tenien que comprar'ne dos, u per a cada u; si no, Pauet s'unflava com un pavó i l'unflor li durava una tira de dies.

Se passava la vida queixant-se, i d'esta manera, quixant-se, queixant-se, Pauet obtenia totes les coses dos anys i mig ans de lo degut.

Era inútil que sos pares li digueren que en este mon tots no podem ser iguals: per eixemple, la camisa i les sabates de Peret no li venien be ad ell. Pauet no atenia a raons i sempre estava en els ulls posats en el seu germa, volent en tot ser igual ad ell.

Aixina anava transcurrint la seua vida, ple d'enveja i de cels. Des de la bossa d'anar a escola hasta la bicicleta, tot havia de ser igual. El cas era que els dos germans eren diferents en moltes coses: Peret era de naturalea robusta, ben desenvolupat i apte per als esports, mentres Pauet, sense ser un malaltus, era mes finet i de complexio mes debil, i no podia comparar-se en ell, cosa que li era dificil compendre.

Succei que el seu germa es va inscriure en una correguda de bicicletes. I Pauet va voler tambe correr. Tots li ho desaconsellaven, per que ell no era per a eixos trots, pero ell no va fer cas. Ve el dia de les corregudes, i Pauet al principi anava seguint a la comitiva de ciclistes, pero mes avant tenien que pujar una montanya per una carretera molt empinada i que requiria gran esforç, i Pauet va escomençar a acalorar-se per mes que pedalejava, anava quedant-se arrere, i volent alcançar-los va fer un esforç sobrehuma, tant, que li fallà el cor i caigue una tamborinà, ell i bicicleta anaren a redolons per la carretera i se precipitaren barranc avall. Aixina acabaren els cels de Pauet.

Artana Estiu 1993

Per Josep Maria Guinot i Galan

Pam, pam, pam.

En una casa hi havia freqüentes discussions entre marit i muller per causa dels joguets del chiquet.

El pare volia que el seu chiquet fora ben valent, gens apocat, i per a fomentar eixa qualitat, el joguets havien de ser tots espases, canons, tanques, bombarders, soldats de totes les armes, pistoles, ametralladores i coses paregudes.

La mare, sense pretendre que el seu filll fora un afeminat, preferia que els joguets foren instructius, pacífics, com arquitectures, esferes, estuchos de dibuix, pintures, barquetes, orguens, trenets, avions, o si no de caracter deportiu o jocs de salo, com balons, bicicletes, parchissos, etc.

Al chiquet la que mes ilusio li donaven eren les pistoles, espases i ametralladores. ¡El goig que li fea la pistola de son pare, que ell havia descobert en el calaix d'un moble al costat del llit !.

Era feliç quan se cenyia a la cintura l'espasa i cridava: ¡presenten, armas! o quan agarrava l'ametralladora en les seus mans infantils i, rodant-la de dreta a Ezquerra, simulava un ametrallament, dient: ta, ta, ta, ta, ta. o empunyava la pistola i apuntant als de casa, dia "pam, pam, pam, pam".

Era inútil que sa mare, a qui li desagradaven tots eixos jocs marcial, li diguera: "Pasqualet, no m'agraden gens eixa classe de jocs. ¿Tu no saps que del manec d'una granera una vegada va eixir un tir?"

"Algun dia tindras un disgust". El chiquet no fea cas i seguia en els seus jocs belicosos. Pero lo que no " passa en un any passà en un día, i este dia va ser aquell en que es va apoderar de la pistola de son pare.

¡Era tan boniqueta! Nova, per estrenar, pareixia un joguet, i per a jugar en ella, la va agarrar.

Baixà a on estaven sos pares i, apuntant-los en la pistola, la movia d'un, costat a l'atre dient: " manos arriba, tiren las pistolas, pim, pam, pum".

Es veu que, sense saber com, apreta el dit que tenia posat en el "gatillo", i al instant se sentia el ruido del tir, mentres son pare caia en terra malferit.

El portaren a l'hospital, i a les poques hores moria.

Artana Estiu 1991

Per Josep Maria Guinot i Galan

¿Tots iguals?

En els pobles tenen la pretensio de qué quan un tio es mor sense tindre fills, tots els nebots han de ser iguals en l'herencia.

Quan a l'obrir el testament d'algun tio descobrixen que este ha millorat a algu o li ho ha deixat tot a algun nebot, comencen les discordies, odis i rencors, que duren tota la vida.

El tio Vicentet era ya d'edat avançada i en apariencia pobre, i vivia a soles des de que es van morir les germanes en companyia de les quals vivia.

Tenia molts nebots i nebodes, pero ningu el va valer arregar en sa casa quan ho va intentar.

Ningu podia recibir-lo, tot eran inconvenients: la casa era chicoteta, tenien molts, chiquets, la dona no, " estava mai en casa", etc.

Pero entre els hereus hi havia una neboda, de mes bons sentiments, que va tindre llastima del tio vellet i va voler cuidar-se d'ell, en la condicio que va posar el tio Vicentet de no eixir de sa casa.

Alli se'n va anar a viure la neboda Marieta, i el cuiudava com un saler: ell par sa part era de lo mes asseiat i pacific, i no movia pols ni remoli, i li donava a la neboda casi tota la pensio que cobrava de la vellea.

El tio Vicentet, agraït a la seua neboda, un dia se'n va anar a la notaria i va fer testament fent-la heredera universal: li deixava la casa en tot lo que hi haguera dins.

Al morir el tio , els nebots van pendre molt a mal que Marieta ho heretara tot, perque be que se ho havia guanyat i el tio era tan pobret que no tenia mes que la caseta en que vivia.

Pero es va donar la casualitat que un dia Marieta, registrant per dalt de casa, es va trobar en una arca vella plena, de trastos, una bosseta de cuiro plena de florinets i dobles d'or.

A partir d'aquell dia, Marieta va ser una rica; Premi al sacrifici i a la caritat.

Artana Estiu 1991

Per Josep Maria Guinot i Galan

L'adulador del mandari

Hi havia en China un mandari que tenia un ministre molt adulador, al qual de mal nom li dien "Baixa-garrofes", perque sempre li dona va la rao al mandari, encara que diguera les coses mes absurdes o pretenguera lo mes injust del mon.

Gracies a això se sostenia en el carrec i conservava la vida.

Un dia el mandari li va preguntar al ministre: ¿Que diu la gent de mi?

El ministre va contestar: ¡Oh majestat! el poble diu que series un gran rei si no al alçares tant el colze.

¿Vols dir, replica el mandari, que perc el coneiximent?

A continuacio pregunta: ¿A on està el teu fill?, digues-li que vinga.

El ministre el porta davant del mandari. - ¡Que es pose alli davant! ordenà el mandari. El fill del ministre es coloca uns passos mes cap alla.

El mandari pren un arc i una flecha i apunta al fadri, dient: “va directa al cor”.

Dispara la flecha, i el fill del ministre cau mort en l'acte.

El ministre tement per la seua propia vida, comenta: ¡Oh, mandari!, ni Apolo haveria tengut un tir tan certer.

Artana Estiu 1993

Per Josep Maria Guinot i Galan

La paella dels estudiants

Una vegada hi havia uns estudiants que s'en anaven de Salamanca cap al seu poble, de vacances.

Com tenien pocs diners, anaven a peu de poble en poble ingeniant-se-les per a menjar sense pagar.

Els seus ardis donaven bon resultat, pero van arribar a un poble en que les artimanyes no valien per a res.

Van arribar a un hostel en el que l'ama, sens dupte escarmentada per lo que li havia ocorregut en atres ocasions per culpa dels estudiantst no se fiava un pel d'estos, damunt de fer-los pagar el dormir de bestreta, no els volia a donar a sopar, tenint per segur que no li pagarien, per lo que va traure per excusa que no tenia res per a guisar ni per a donar-los a menjar.

Mentres els estudiants consuitaven en les borjaques per a vore les seues possibilitats pensant en ensenyar-li els diners a l'hostalera, i si era precis pagar-li ans de sopar, u d'ells, segurament el mes espavilat, va tindre l'ocurrencia que anem a conta.

Va anar a buscar a l'hostalera i fent-se simpatic a ella li va fer creure que ell sabia fer un menjar de la seua invencio, tan economic i de tan bon resultat, que si ella el deprenia i el posava en practica, era prou per a fer-se millonaria.

L'hostalera tota intrigada va voler que l'estudiant li explicara en qué consistia un menjar tant bo i tant economic, i ell li va dir que estava dispost a donar-li gust si ella anava traent tot lo que era menester per a fer aquell menja.

L'estudiant va començar demanant que aquella dona fera un bon foc, que preparara una paella mijana, un poc d'oli, unes criadilles -que van pelar i trocejar en un santiamen- i mija dotzena d'ous.

L'estudiant, una volta el foc encés, va posar la paella al foc, damunt dels ferros, va tirar una chorritada d'oli recobrint el fondo de la paella i, quan l'oli estava ya brulent, posà les criadilles en la paella, les polsejà en un pessiguet de sal i, quan li va pareixer que estaven fregides en son punt, abocà els ous que entre tant havia batut en un plat ab una cullera de fusta.

Quan els ous ya s'havien solidificat va posar un plat damunt de la paella, la va invertir i va fer que tot allo se fregira be per l'atre costat, i al cap de un ratet va traure la paella del foc, va voltar el seu contingut en un plat gran, i.. ya estava el menjar famos, calentet i fumejant, dispost a fer millonaria a l'infeliç hostalera, que estava creguda que l'operacio encara no havia acabat.

Al vore que no era aixina, tota despagada, exclà: ¡Pero si això es una "tortilla"! Puix això precisament era lo que nosatros voliem per a sopar, respongueren els estudiants salmantins.

L'hostalera ya no va poder dir que no tenia res per a sopar, i ab aquella estratagema els estudiants van conseguir lo que es proposaven.

Artana Estiu 1996

Per Josep Maria Guinot i Galan

El caldo i les tallades

Un home treballava en el camp i, per a no destorbar-se, es fea portar tots els dies el dinar al punt a on tenia la faena.

Cada dia la seua dona li posava en un perol el que menjar, que s'encarregava el chiquet de portar-li'l a migdia.

Sucei que una volta la dona li va amanir en un perol caldo de gallina, molt sustancios, en unes tallades de carn molt apetitoses.

El perol penjava d'un cordell que li servia d'ansa, en el fi de que el portador no es cremara de la calentor i fora mes bo de portar.

El chiquet va agarrar el perol de l'ansa, i el portava en la ma, fent'lo anar avant i arriere, com si fora un incenser, pero en cuidado de que no se li volcara i, anant chulant pel cami, es dirigia a l'hort on treballa va son pare.

Quan estava a mitan cami, el pobre chiquet tenia fam, i va pensar: " si me menge una carneta, mon pare no ho coneixera".

Trau una talladeta de carn, utilisant una forquilla de fusta que portava per a no escaldar-se els dits, i se la menja sense pa ni res.. Quan estava un poquet mes avant, va repetir l'operacio: " Per una talladeta, mon pare no ho coneixera" i trau del perol una atra carneta i se la menja d'un tiró.

I tantes vegades va caure en la tentacio, que al final en el perol no quedava mes que el caldo. Arriba a on estava son pare i, este, al vore el caldo sense tallades, li pregunta al chiquet: "¿Que ha passat, que aci no hi ha mes que caldo?"

El chiquet contesta: Pare, es que he tropeçat pel cami i el perol ha anat a redolons per terra, sort que nos ha trencat, pero s'ha escampat tot per terra i no he pogut arreplegar mes que el caldo.

Artana Estiu 1990

Per Josep Maria Guinot i Galan

La chiqueta de les castanyoles

Una volta era un chiqueta que li dien Maria Roseta. Sos pares tenien una horta en que conreaven flors. La chiqueta anava tots el dies a l'horta i cullia flors, i sa mare les venia en una paradeta en la plaça.

Un dia va vore en el jardí una rosa diferent a les altres per sa hermosura, i li dolia cullir-la, per lo que la va deixar estar.

Al cap d'uns dies va vore que la rosa era encara mes bonica, i és que en ella estava amagada la reina de les flors.

A l'acostar-se la chiqueta al roser per a olorar la rosa, se li aparegue dita reina i li digue: Roseta, com m'has perdonat la vida, vullc donar-te un premi: demana'm lo que vullgues que te ho concedire.

Roseta no sabia qué demanar, pero al instant va recordar que en la fira volia unes castanyoles i se va quedar en el desig, perque sa mare no va valer comprar-li-les, per lo que respongue: vullc unes castanyoles, ben alegres i repicadores.

Al moment la reina de les flors, li posà en les mans unes castanyoles, tan alegres que tots els que les sentien repiquetejar no podien deixar de posar-se a ballar.

La reina li va dir a la chiqueta que aquelles castanyoles eren magiques i que, al sentir-les tocar, totes les persones de be sentirien ganes de ballar.

La chiqueta de moment s'en ana a sa casa, pero el día sigüent se va dirigir al mercat, a vore a sa mare, i pel camí se li va ocorrer tocar les castanyoles.

Al instant se van posar a ballar tots els que passaven pel seu costat.

En això un hortola, que Roseta va encontrar pel carrer, li va dir: amaga eixes castanyoles, que em fas ballar sense ganes, perque, lo que tinc yo, son motius per a plorar.

Maria Roseta se les va alçar en la boljaca del devantal, i li va preguntar a aquell home qué es lo que li passava.

L'hortola li va contar que anant ell en companyia del seu fill en un carro ple de taronges, per a vendre-les en el mercat, els van eixir uns lladres, que no sols robaren les taronges ,sino que ademés secuestraren al fill, i tingue que pagar per la seua llibertat un important rescat, tant, que quedà arruïnat, mes pobre que una rata, puix, va tindre que vendre els horts que tenia i hipotecar la casa en que vivien, per a pagar als lladres. La chica li va preguntar al hortola si havia denunciat el fet a la policia, i el hortola respongue: si que ho he dit a la justicia, pera de cap de les maneres han pogut identificar als lladres.

A Maria Roseta va acodir en aquell moment al pensament una idea lluminosa: senyor hortola, va dir, ya vorà com algo ho arregle yo.

Y s'en va anar al Governador, li va exposar les virtuts magiques de les castanyoles, i li demana dos guardia-civils per a apresonar als delinqüents.

Per la vespra d'aquell dia es celebrava una romeria, no llunt del poble, i quan estava la gent reunida, Maria Roseta anava per la plaça tocant les castanyoles, i per alli a on passava se posaven tots a ballar, encara que no els abellira.

Solament quan arribà als lladres, que tambe estaven alli per a vore si "despullaven" a algun incaut, estos no se posaren a ballar, fent resistència a les virtuts magiques de les castanyoles.

Maria Roseta, recordant les paraules que li va dir la reina de les flors, de que "al sentir les castanyoles ballarien totes les persones de be", va comprendre que aquells homens eren males persones, i els denuncia a la guardia-civil.

Esta els va interrogar, va descobrir en ells als lladres de les taronges i extorsionadors de l'hortola, i els va conduir esposats al calabòç.

El Governador va donar a Xaria Roseta una gran recompensa.

L'hortola va recuperar els diners dels lladres i va recomprar els horts Maria Roseta es va casar en el fill de l'hortola i en els diners de la recompensa van obrir un taller de castanyoles pero estes ya no eren magiques.

Els dos recencasats foren molt feliços, i sempre que volien fer festa tocaven les castanyoles de la reina de les flors.

Artana Estiu 1995

Per Josep Maria Guinot i Galan

Les coses ben fetes

Era una familia molt pobreta: el pare estava sense treball, la mare malaltuça i els chiquetes en edat de no anar a treballar encara.

El pare, el tio Pere, un dia va dir: açò s' ha acabat, vaig a pendre una determinacio per a eixir d'esta miseria: en tal poble (i es referia a un poblet situat en un raco del mon, en la montanya) ya fa temps que estan sense retor, i no es facil que l'obispo els n'envie, perque no ne te cap disponible.

Anire a eixe poble a on ningu me coneix i em presentare com el retor nou i aixina tindré un mig de vida; yo sempre que puga vos enviare diners, i sera la manera de que no tingau que patir fam d'ara en avant.

La dona li va dir: això es molt exposat, perquè si et descobriren te la carregaras. Ell va contestar: no patixques, que no me descobriren, jo he segut escolà molts anys i sé molt bé lo que tinc que fer.

S'en va el tio Pere, l'escolà., al poblet de la montanya i es presenta al Sr. alcalde dient: jo soc el nou retor que ve a servir esta parroquia li dona les claus de l'iglesia, i el poble es posa de lo més content perquè a la fi ja tenen retor.

Ve el dumenge, i el nou retor toca els tres tocs a missa; l'iglesia s'ompli de gent, i el retor diu la missa sense novetat.

La gent no va notar res, però els acolitets van trobar certes diferències en relació a lo que estaven acostumats a oir, i a l'eixir de missa discutien entre ells dient: est home no es retor, no diu la missa com els altres capellans.

¿Que no es retor? - No, no pot ser que siga retor.

Açò ho sentiren els fadrins del poble i acordaren la manera d'averiguar-ho: u de nosaltres que faça el mort el durém a l'iglesia i a vore com s'aclarix per a fer l'enterro'.

Avisen al senyor retor: senyor retor, s'ha mort un fadri, a la vesprà el soterrar. -Be, porteu-lo a la iglesia a les cinc, que jo estare a la porta aguardant-vos.

Es posa u de la quadrilla d'amics dins d'una ataut fent el mort, el tapen i el porten a la iglesia: els amics van darrere, morint-se de risa, però aguantant-se.

Arriben a la porta de la iglesia i el retor ja estava allí esperant-los. Els diu: apa, entreu-lo cap a dins que jo me'l arreglare, vosaltres espere u al carrer.

Deixen el cadaver prop del'altar major, i al eixir tanquen la porta del carrer, com havia manat el retor, se queden a soles, el que fea de difunt i el retor.

Este escomença a resar pàrenostres i a cantar unes cansonetes en llatí, tan desalades que el mort no va poder resistir més i va escomençar a riure, contenint-se tot lo que podia.

El retor, que es dona conte, entra en la sacristia, trau una maça que allí hi havia, i escomença a pegar-li al mort, vinga maçades a ell, hasta que el va deixar mort de veres.

Obri la porta i diu als fadrins: apa, entreu aci dins, que ja tinc el mort arreglat.

Ii vos advertixc que una altra volta me'l presenteu ben mort, que no tinga jo el treball d'arrematar-lo.

Els amics exclamaren: ¿jeste si que nos la ha feta bona.

Artana Estiu 1998

Per Josep Maria Guinot i Galan

La fadrina casadora

Hi havia una fadrina que esta va ya en edat de casar-se i no li eixia cap novio, per mes que ella fea tot lo que podia per a atraure's l'atencio dels fadrins.

Anava sempre ben calçada, ben vestida, i ben peitada: la cara pintada com una nina de París, i sempre neta i aseada en tot.

No obstant, el jovers, encara veent-la tan ben plantada i, atractiva, no s'atrevien a arrimar-se a ella.

¿ Per qué seria? ¿ Tal volta perque els pareixia que seria una dona massa cara? Lo cert es que la jove, havent fracassat en eixes artimanyes femenines per a caçar novio, va valer acudir a les sobrenaturals.

En efecte, s'en va a la iglesia a resar-li a san Antoni.

L'escolá que la veu entrar, endivina a que va aquella fadrina a l'iglesia, i es posa darrere de l'altar de San Antoni.

Arriba alli la chica, s'aginolla davant de l'altar, mira a San Antoni i al chiquet que te al bras, i li pregunta: ¿Casada o monja?

L'escolà que ho sent, contesta: "casada".

La jove s'en va a casa tota satisfeta. Pero els novios no apareixen. Als pocs dies torna la chica a l'iglesia per a lo mateix.

L'escolà que la veu entrar, li diu al escolanet: Posat darrere del altar i, quan eixa chica pregunte a San Antoni si "casa" o fadrina, tu contesta "fadrina", i tin cuidado de que ella no't veja, que yo ya t'avisare per a que ixques quan ella s'en haja anat.

L'acolitet fa lo que li diu l'escolà, es posa darrere del altar, i quan la chicota diu: Pare sant Antoni, ¿" casa" o fadrina?, contesta des de darrere del altar l'escolanet: ! "fadrina"! la chica que ho sent, alça la vista al sant, tota enfadada, i dirigint-se al chiquet que San Antoni porta en braços, li diu airadament: ¡ tu , calla, bavons, que yo en tu no parle, que yo en qui parle es en ton pare.

Artana Estiu 1998

Per Josep Maria Guinot i Galan

Mai se sap

A vegades nos creem els mes desgraciats del mon, perque tenim molta ilusio en una cosa i despres resulta que estaven equivocats.

Este es el cas de Tomas, un home que tenia gran aficio a la ; monteria. Tota la vida estava caçant. Ell havia matat de tot: llops, raboses, jabalins, cabres monteses i tota classe de caça major.

Pero sempre havia tengut ilusio d'anar a caçar a l'Àfrica i mai havia tengut oportunitat. Ell volia participar en una caceria en que es pugueren matar tigres, lleons i elefants, lo que diuen un "safari".

Per fi es va organitzar. Tenien que anar a l'Àfrica en un vol fins el Congo, d'alli ya es dirigirien al punt elegit.

Tomas va preparar tot la que era necessari o convenient per al viatge, i el dia senyalat, per una averia del coche que el portava a l'aerodrom, no va arribar a temps per a embarcar i se'l van deixar en terra.

El disgust de Tomas fon molt gran, ¡Tant de temps esperant este viatge i ara quedar-se en terra!.

Creia que baix la capa del cel no hi havia ningu tan desgraciat com ell. El dia següent va vore que els jorns humans san a vegades equivocats: els periodics portaren en grans titulars la fatal noticia de que l'avió que es dirigia al safari de l'Àfrica, s'havia estrellat i no havia quedat viu ningu.

Artana Estiu 1997

Per Josep Maria Guinot i Galan

El casament de la princesa

En el país d'Artanlandia un dia de mati la gent no parava de fer comentaris: acabava de fer-se public que la Reina anava a casar a la seua filla unica, la princesa Irene, en un poderos princip extranger, d'un país molt llunya.

La cosa tenia importancia, porque la Reina, al quedar-se viuda, havia deixat el govern de la nació en mans d'un ministre que no era del gust del poble. Aquell ministre era injust i profitos i s'enriquia a força de pujar les contribucions i omplir-se la borjaca: tot ho fea malament.

Per a postres tenia una filla, Angelina, mes lleja que un pecat, degut sobre tot al seu nas, tan descomunal que quam anava anant se li adelantava mes d'un pam. El poble creia que si la princesa es casava en un princip poderos, i com Deu mana, tot aquell desgovern s acabaria, el ministre seria destituit i el reine escomençaria a estar ben regit, en pau i prosperitat.

Quan el ministre es va enterar de la decissio de la Reina, se va enfurir, pensant llogicament que el princip, quan vindria, no li permetria governar en tantes trapaceries, i va cridar a la seu filla i va tindre ab ella una conversa secreta, en la que li exposà els seus plans per a que el reine, en conte d'anar a parar a la princesa, fora per a ella.

Esta va donar a son pare la conformitat en tot.

A continuacio el ministre ruin va anar a parlar, en la Reina i li va dir: Senyora, ¿me concediu l'honor de que la meua filla acompanye a la vostra al pais a on tindra lloc el casament? La Reina, sense sospitar res, va donar el seu consentiment i encara li ho va agrair.

Arribà el dia de la partida i prepararen cavalls per a la princesa, la filla del ministre i l'acompanyament.

Este anava davant obrint el pas, i darrere anaven les dos fadrines, al pareixer en bona harmonia.

Pero pronte van començar les desavenencies. En el camí van passar per davant d'una font, i la princesa li va demanar per favor a la filla del ministre que li donara aigua.

Angelina, que encara que ho dissimulava, esta va per dins plena d'enveja i malevolencia, va contestar: Princesa, baixeu del cavall i vos mateixa podreu beure de la font, yo no tinc ganes de descalvacar.

La princesa aixina ho va fer, va baixar de la cavalleria i va beure tot lo que se li va antoixar.

Mes avant, ya a la fi de la jornada, la princesa Irene va tindre fam i digue a la companyera: yo tinc fam, voldria menjar ya.

A lo que respongue Angelina: Ya m'he cansat de dissimular; aci la que mana soc yo; yo sere la princesa d'ara en avant i tú estaras a les meues ordens; es inutil que recorregues als criats del sequit, que ells son tots de la completa confiança de mon pare i no te faran gens de cas, aixina es que baixa del cavall i servix-me el sopar tú a mi, i si no obeixes ta mare pagara les consqûencies: mon pare la tancara en un calabog en lo mes fondo d'un castell.

La princesa tremolant de por contestà: ¿Com sabra ton pare que yo no m'he prestat a les teues artimanyes pera arrapar-me el novio?.

Un soldat de mon pare - digue Angelina- nos espera a mitat del camí per a portar-li noticies de com va la cosa.

La princesa, en vista de les circumstancies i veent que no podía confiar en l'ajuda dels criats no va tindre mes remei que accedir en tot a la voluntat de la filla del ministre. Aixina anaven caminan un dia i un atre dia en direccio al palau del princip estranger. Un dia de tants els va alcançar un soldat qui, despres de parlar en secret en Angelina, s'en va tornar cap al palau real.

Quan la comitiva va aplegar al castell-palau del rei estranger, els van recibir en bombo i platillos, es dir, en un gran recibiment de musiques, vols de campanes, traques i atres mostres d'alegria.

Angelina es presentà com a princesa, i la verdadera princesa, com a dama de companyia.

Tan pronte com entraren en el castell s'organisà la presentacio de la princesa a la familia real, en el salo del trono.

Alli estaven assentats el rei, la reina i el princip, i a la presencia d'ells passaren, despres de fer la protocolaria reverencia, Angelina i els seus acompanyants mes distiguits. Irene es va quedar esperant a la porta.

Quan el princip va vore a Angelina, tan lleja, es va desilusionar (¡ell que havia associat sempre el nom de princesa al grau mes alt de bellea femenina!) i mentres son pare donava la benvenguda als visitants, el princip, pretextant que no s'encontrava be, s'en va anar corrents a la seua habitacio acompanyat d'un cortesa.

Pero, a pesar de lo disgustat que estava, es va donar conte de lo guapa que era la chica que estava a la porta i que pertanyia a l'acompanyament de la que ell creia princesa.

Quan se va acabar la cerimonia, Angelina, al eixir li va pegar una "colsa" a Irene i li va dir: hala, gandula, fes-te carrec de totes les maletes i puja-ho tot a les habitacions que nos han preparat a nosatres.

Aixina ho feu Irene. ¡Van transcorrer alguns dies i el princip fugia la conversa ab Angelina, de la qual no li agradaven, ni el caracter, ni el nasot que tan lleja la fea, per lo qual fon recriminat per son pare el rei.

En canvi cada dia li caía mes en gracia la doncella, la qual trobava hermosa, simpatica, dolça i educada, fins enamorar-se perdudament d'ella.

Els pares del princip veen com este no tenia ningun interes en parlar en Angelina, i l'animaven a que per lo menys despres de dinar pasejara un ratet ab ella: que si no li agrada va, que tinguera paciencia i se resignara, ya que es tractava d'un casament de gran conveniencia, lo que es diu un casament per raons d'Estat.

Com Angelina va sospitar l'inclinacio del princip per Irene, intenta fer-la desapareixer de la seua presencia, i al efecte li va demanar que li buscara alguna ocupacio a la "doncella" per aquells dies, a fi de que no estiguera tan ociosa.

El princip li busca ocupacio en una granja a on tenia que pasturar oques.

A Angelina la solucio li paregue mgnifica.

La doncella fon portada a la granja, llunt del castell, i allí passava día i nit, esperant que algun dia allo s'acabaria.

Al cap d'uns dies, el príncip, fent com qui passava per allí per casualitat, però en veritat en el deler de vore a la "doncella" de qui estava enamorat, va entrar en la granja a visitar a Irene, una verdadera Princesa que esta va guardant oques; entrà sileciosament i la encontrà torcant-se les llagrimas dels ulls, El príncip li pregunta:

¿Per que plores, chiqueta? La doncella respingue,! no res, es que m'ha entrat una brossa a l'ull ".

El príncip, al tornar al castell, li va contar a son pare lo que passava i que en tot allo devia haver algun misteri, puix, no era corrent que una chica tan agraciada físicament, fora al mateix temps tan desgraciada.

Son pare va voler averiguar lo que succeia i es dirigí a la granja, i encontrà a la "doncella" plorant.

¿ Per que plores ? digue el rei.

La chica, per por a les represalies de la verinosa Angelina, va dir magestat, no puc dir a ningú lo que me passa; si ho fera, sofriria un gran castic.

El rei replica: ya que no me ho pots dir a mi, dis-ho a eixe arbre que esta ahí a la vora, i aixina no podras ser castigada.

La princesa Irene, animada per les paraules del rei, s'acosta a l'arbre i li conta les seues penes: " Que desgraciada soc, que sent una princesa, destinada a casar-me en un príncip, tinc que fer de criada d'una impostora, qui me maltracta.

Qué desgraciada soc, que si dic a algu lo que me passa, mare sera tancada en una masmorra per a tota la seua vida.

El reí, que va escoltar tot lo que la "doncella" li havia confessat a l'arbre, li va dir a Irene: a ta mare no li succeira res: per aixó estic yo aci Anem al castell i prepararem el teu casament, que el meu fill a qui vol es a tu.

En el palau se va aclarir tato El rei precedit d'un esquadro de cavalleria i acompanyat de la real familia se va dirigir en companyia de tots els que havien anat a formalisar el casament, al castell d'Artanlandia, a on no els esperaven encara i al pillarlos desprevinguts, va ser facil destituir al ministre ruin i rebaixar a la seua filla a fregar els pissos del palau.

Als poc dies es va celebrar la boda del príncip en la princesa Irene. Se casaren i foren molt feliços, i el príncip va governar el país en pau i progres, i els subdits van quedar molt pagats del canvi.

Artana Estiu 1994

Per Josep Maria Guinot i Galan

La princesa orgulloseta

En un palau real va naixer una princesa. Esta era de gran bellea i es criava en mig de l'admiracio i el voler de tota la cort, pero hi havia una fada malevola i envejosa de la felicitat de la familia real, la qual no podia consentir tanta felicitat, pel naiximent d'una princesa tan guapa.

Per lo que un dia es presenta en el palau real i digue a la familia: molt boniqueta és la vostra princesa, pero no podra anar mai per son peu.

La consternacio del rei i de la reina fon gran, i, havent consultat als sabis, de la cort, varen acordar cridar a una fada molt famosa que es dia Viviana, per a que els donara algun remei a tanta desgracia.

La fada Viviana, que perteneixia a la classe de les fades, bones, els va dir: prengau estes sabatetes , poseu-li-les a la princeseta i la vorèu caminar normalment, pero tingau la precaucio de que no les perga mái, perque sens elles no podra caminar.

Aixina ho feren , i al seu temps la princesa va dependre a caminar, pero havia de portar sempre posades les sabatetes que li va donar la fada.

La princesa no se llevava mai les sabatetes i a mida que anava adelantant en edat, creixia en vanitat i orgull.

Tornant-se insoportable. Son pare li va donar un escuder que l'acompanyara a qualsevol punt que vullguera anar, principalment als passejos. La princesa li va pendre mania al escuder i el desairava continuament.

Com era tan templat, la gent li fea molt de cas i això la princesa no podia tolerar-ho, perque en la seua vanitat creia que totes les atencions devien se per a ella.

Un dia la princesa va eixir a passejar acompanyada del seu escuder.

I, molt decidida com era, s'adelantava ad ell, posant-se en gran perrill perque al costat del camí hi havia un precipici.

L'escuder li dia a la princesa que no correguera tant, que podria caure en l'abisme, pero ella no li fea cas i anava saltant i corrent sens esme.

En cert moment tropeça en una pedra i li cau una sabata, la qual redola costa avall, la princesa va esclafir en un plor, perque a l'instant va vore que no podia caminar, i es va sentar en terra, perque ni drete se podia sostindre.

L'escuder li va dir: princesa, no ploreu que yo ho arreglare.

En mig d'un gran perill, exposant-se de lo mes, l'escuder, baixant poc a poc, va rescatar la sabateta i li la va donar a la princesa, qui, al posar-se-la atra volta, pugué caminar.

La princesa continua el passeig sense novetat. Com va tindre tan de sobresalt, la princesa va comprendre per fi que no es portava be en l'escuder, donant-li tants menyspreus, i des d'aquell dia el va tractar sempre en la consideracio que es mereixia, penedint-se de la seua vanitat i orgull.

La princesa li digue l'escuder: estic molt agraït a tú, per lo que has fet, exposant-te a tan gran perill.

I, l'escuder contesta: princesa, no he fet mes que complir en el meu deure, i soc molt feliç d'haver pogut fer-li este servici a la meua senyora.

Artana Estiu 1998

Per Josep Maria Guinot i Galan

Vicentica, el gosset i el loro

En el carrer major de la ciutat vivia el senyor regidor en companyia, de la seua senyora i de la seua filla Vicentica.

Era Vicentica una chiqueta molt guapa, de nou anys d'edat, de cabells dorats, que li caien, en trenes llargues i sedoses: els seus ulls, blau-cel, la cara, radiant d'alegria i d'innocencia, i tota ella modelada com una nina de porcelana de Paris.

Sa mare la vestia en gust. Ella estava mimada i era caprichosa. Sos pares veent-la tan graciosa, se la miraven i no se la veen.

Sa mare, quan: la contemplava tan encantadora, exclamava: "me la menjaria", i l'omplia de besos. Li donaven tots els gusts i accedien a tots els seus caprichos.

Un dia passant Vicentica pel mercat va vore una parada en que venien gossos, en va vore u que li agradava i va conseguir que son pare li'l comprara.

Se l'emportà a casa i passava la vida jugant en ell, li va posar per nom "Chin- chin" i tots els dies el traïa a passejar al parc.

Un atre dia va passar per davant d'una atra parada a on venien pardalets, se va encaprichar d'un loro, i son pare li'l va comprar.

Se l'emportà a casa i es pasava el dia ensenyant-li a parlar, oblidant-se del, gosset.

El Chin-chin va comprendre les preferències de Vicentica pel loro, i anava trist, baixant el cap i el rabo, ple de cels del loro, Vicentica ya no portava el gos a passejar, nomes s'ocupava del loro.

Va aconseguir amaestrar-lo i la seguia allí aon anava i no se li'n fugia.

Tambe la seguia el gosset, pero a distancia i en el cap i el rabo cachos.

Un dia d'hivern va amanixer bo, fea solet i no molt de fret Vicentica va voler anar a passejar al parc, emportant-se el loro en una gabieta i uns esquis baix lo braç.

El gosset seguia anant avant i arriere posant-se a vegades entre peus, i rebint algun puntapeu de la seua ama.

Arriben al parc, i l'estany tenia per damunt una capa grossa de gel.

Vicentica obri la gabieta i deixa al loro en llibertat, i este, pagat de vore's lliure en mig de gats, gossos i arbres tan alts, començà a revolotejar, fent sempre cap al punt de partida.

El gosset, pel contrari sempre estava pendent de la seua ama, fent-li calantines, i mirant com esta s'amania els esquis, se'ls posa va, i entrava en el llac per a patinar, sense fer-li cas a ell.

Però va succeir que la superfície de la bassa no tenia el grossor ni la consistència que ella esperava, i, quan estava dins, la penca de gel se va trencar com un cristal i Vicentica s'afonava.

Per més que bracejava, no podia eixir de l'estany, tot lo més que va poder fer va ser agarrar-se a unes mates d'herba que hi havia a un costat.

Si se soltava, era precis ofegar-se, i si continuava allí, s'havera mort congelada. Al vore's tan apurada Vicentica miraba al loro demanant-li auxili, i el loro ni s'enterava de lo que estava passant.

Però a Vicentica se li va acorrer parlar-li al gos, dient-li: ¡ves, crida gent! i el gos, que es un animal intel·ligent, ho va comprendre i se'n va anar al passeig central del parc, aon estava el guardia, i mossegant-li els pantalons i a estirons, va aconseguir que el guardia el seguira a l'estany.

Al vore a Vicentica, el guardia va poder salvar-la d'aquell, perill tan gran. Ella, agrada a partir d'aquell dia fon més atenta en el gos, perquè va comprendre que este es l'animal més amic de l'home, i en esta ocasió li havia salvat la vida.

Artana Estiu 1995

Per Josep Maria Guinot i Galan

Lo que fa l'inocencia

Antigament les cases dels llauradors acostumaven criar un cerdel que podien engordir fàcilment en les sobres dels menjars, pinyol, criadilles bollides, cols, naps, carabaces, garrofes, etc.: en qual-sevol cosa que els tiraren a la fanzella o llibrell.

Quan arribava el temps de la matança, ésta solia constituir un aconeiximent familiar: se reunia tota la parentela alrededor del porc, a on tots tenien alguna faena que fer: lligar el porc, degollar-lo, cremar les cerdes, destrozarlo i finalment distribuir-lo segons l'aplicacio que es donava als troços: de les cuixes feen pernils, (arroblint-les de sal i posant-les baix d'una pedra gran); els budells els aprofitaven per a omplir-los de carn picada, fen choriços, llonganices, botifarres d'arroç o de seba, el magre el fregien per a fer frito (que guardaven tot l'any en una gerreta) i de la cansala feen panchetes que posaven ben saladetes junt als pernils, la sanc l'arplegaven en un librell, i hasta esl osos apreciaven per a donar-li sustancia la caldo.<

Era costum general fer bandes, del productes de la matança, a tots el "compromisos" familiars o amicals, a tots el que devien algun favor o convenia "quedar be" per tindrels contents.

Per lo regular una chiqueta era la encarregada de portar les platerades de regal als seus destinataris.

La mare posava en el plat un poquet de cada cosa, ho tapava en una servilleta, i donava instruccions a la chiqueta de lo que havia de dir en cada casa.

En una ocasio la mare de familia va preparar un d'eixos "resents" per una veïna, que no li fea molta gracia, pero que volia tindre de cara, i li va explicar a la chiqueta lo que havia que dir: "mira, li diu, aniras alli i diras: ave maria ¿espot pasar? Ella te contestara: sens pecat concebuda, avant qui siga" Tu diras, "aci m'envia ma mare per a que prenga este present" Fent un comentari sobre el poc gust en que el fea, i canviant la veu, va afegir: "a vegades beses mans que voldries vore cremades".

La chiqueta tota "paga", mes pita que un sorell, portant el present en les mans, se'n va a casa de la veïna i solta el discursset:

"Aci m'envia ma mare per a que prenga este present, que a vegadeds beses mans que voldries vore, cremades". L'ama que se ho sent, agarra un granera i li l'ensenya dient: "¿; hala, al carrer!".

Artana Estiu 1996

Per Josep Maria Guinot i Galan

Caiga el que caiga

En una montanya hi havia un convent de frares de vida molt estreta.

Entre les regles que tenien, una era que no podien menjar carn en tot l'any.

Rodejava el convent un camp extens de verdures i hortalises i algu que atre arbre frutal, cultivat pels mateixos frares, i d'alli s'abastien per al seu regimen vegetariana.

Darrere de l'horta estava el, seca, que comprenia una gran finca d'oliveres, garroferes i, a l'extrem, un pinar.

Encara que no podien menjar carn, els frares, criavenant animals domestics i, particularment, perdius en gran quantitat, perque les acevaven em blat i no les faltava mai el menjar, lo mateix que a les gallines, conills i demes animals domestics, que venien per a tindre ingressos.

Pero en això va haver una reforma de les regles monastiques, conseqüència d'un concili, i els van autorisar a menjar carn casi tots els dies del any.

Van escomençar a menjar-ne, i lo que mes els agrada va eren les perdiuetes, ya foren torrades, al forn, fregides o guisades, en "caldet".

Pero va resultar que aquells bons pares, que en el regimen vegetariana havien gosat de tan bona salut i arribat a una edat molt avançada, començaren a posar-se malalts i a morir-se, u esta semana i un atre l'atra.

Consultat el mege del convent, va diagnosticar que allo era degut a les perdiuetes, i que si volien tindre salut i vida llarga, devien tornar al regimen alimentici de tota la vida.

L'abad, com el problema era de tanta envergadura, va convocar una reunio de tots els frares en el refectori, els va exposar la qüestio i va demanar el pareixer de cadascu. I quan els tocava parlar, començant per els mes vells, tots eren de la mateixa opinio: "**a perdiu per barba i caiga el que caiga**".

Artana Estiu 1994

Per Josep Maria Guinot i Galan

El vilero i la perdiu

Un vilero i una perdiu van acordar sembrar blat a miges. La perdiu era molt malfainera, sempre tenia alguna excusa per a no treballar: se'n: anava d'aci cap alla, inventant-se algun pretexte, i el pobre vilero tenia que escardar per a llevar la brossa al blat, segar-lo quan era hora, carregar-lo a la era, portar el trill, batre la parva, aventar-lo en les pales per a separar el gra de la palla i cendre el blat per a separar el gra de les grances.

La perdiu nomes acudia quan s'havia de ensacar el blat en les taleques per a dur-lo al graner o al moli.

A totes les atres operacions la perdiu se ho arreglava de manera que sempre fea tart.

Pero va succeir que una volta el vilero tenia separat el gra de la palla i li mancaven sacs per a posar-lo i li va entrar tanta tristor, que va esclatar en un plor, pensant: ¿Ara qué fare, si no tinc cap taleca per a carregar el blat a casa?

¡ Tant de treballar, per a res, tant que necessite el que menjar ¡.

En aquell punt arribà la perdiu, tota acalorada de tant de correr, per a fer tart com sempre, i al vilero, al vore-la se li va obrir el cor d'esperança.

Esperança que se li va convertir en indignacio al sentir les paraules de la perdiu.

“ Com anem a miges, va dir la perdiu, tu te quedaras en la palla i yo m'enduré el blat; esperat un moment, que vaig pels sacs.

Com es natural, el vilero es va quedar de pedra, pero, com la perdiu era mes gran i el vilero mes chicotet, va , tindre que aguantar-se.

La perdiu va anar per les taleques, al tornar a la era les portava baix del braç, pero com pesaven tant i estaven mal lligades, se va enredrar en elles, va caure un bac i, a redolons, es va quedar sense sentits a la vora del cami.

Un caçador, que passava per alli la arreplega, se l'emporta a casa i se la va menjar fregida en tomateta.

Aixo el vilero ho interpreta com un castic a la mala fe de la perdiu i com un premi a la seua laboriositat.

El vilero es va quedar en el blat i en la palla.

Artana Estiu 1992

Per Josep Maria Guinot i Galan

Ben fet, perquè torna

Va anar un predicador a un poble a predicar el sermo de Passio.

Quan estava predicant veu que un home estava escoltant-lo molt atentament i a tot lo que ell dia repetia en veu baixeta: mal fet, mal fet.

El predicador repassava la Passio: el prengueren, el portaren al Sanedri, a Pilato, a Herodes, l'ayotaren, el coronaren d'espines, l'escupiren, etc.

I a tot lo que dia el predicador, el parroquià contesta va en veu baixeta: mal fet, mal fet.

A l'any sigüient tornà el predicador al mateix poble a predicar tambe el sermo de Passio.

I quan pujá a la trona a predicar va vore, al parroquia de la quaresma anterior, pero esta vegada a tot lo que anava dient el predicador, contestava, ben fet, ben fet.

Al predicador li va cridar l'atencio este canvi de l'oyent, i, quan s'acaba la missa el va vore a la porta de l'iglesia en un ranconet i li va preguntar: escolte, bon home, ¿per qué l'any passat tot lo que li, feen al nostre jenyor els judios, li pareixia mal fet, i est any ho troba tot ben fet?.

El parroquia li contesta: esta clar: no va vore l'any passat lo que li feren el judios? ¿per qué torna enguany atra volta?, encara li esta massa be.

Artana Estiu 1991

Per Josep Maria Guinot i Galan

Uno operacio molt precisa

Des de que s'ha estés l'assitencia medica a l'alcanç de tots, no se poden evitar els abusos, principalment en exces de medicaments i en consultes innecessaries als meges. En un poble hi havia un malalt de la orina.

El varen mirar per rajos equis i li una pedra en el renyo. En l'hospital l'emplaçaren a quinze dies despres per a llevar-li-la en una operaci.

Mentimetres, li digueren que anara prenent uns medicaments que li prescrigueren i li amainaria el dolor.

Passats quinze, dies torna el malalt a l'hospital a on li havien de fer l'operacio. Els meges el preparen, el posen en la taula d'operacions, l'obri-n i ¡quina no fon sa sorpresa ¡la pedra havia desaparegut!.

Tots confusos tancaren en seguida la ferida i cosint-la en una tira de punts i manen portar el malalt al seu llit. Quan este es despertà els meges li pregunten; ¿com es que no nos ha dit que havia expulsat la pedra ?.

El malalt, satisfet, contesta: es que si els ho haguera dit ya no haurien volgut fer l'operacio.

Artana Estiu 1995

Per Josep Maria Guinot i Galan

Les enviava totes

Era un mege bondados, poc exigent a l'hora de cobrar les vistes. El client li pregunta: ¿Que tinc que donar-li, doctor? Ell contesta: enviem alguna perdueta.

El client: li les enviare totes. El doctor: totes no, alguna. El client: totes totes.

Passà un any, torna al mege. El doctor: no m'ha enviat cap perdueta. El client: ¿Com es possible, si yo a totes les perdius que vea els dia: "ves-te'n al doctor Llopis"

Artana Estiu 1998

Per Josep Maria Guinot i Galan

Josep Maria Guinot Galan (Artana, 11 de febrer de 1907 - Castelló, 7 de març de 2005), fon un filòlec valencià, especialisat en Filologia Romànica.

Josep Maria Guinot fon llicenciat en Filosofia i Lletres, secció Filologia Romànica, per l'Universitat de Barcelona. Doctor en Sagrada Teologia. Catedràtic de Religió i de Llatí. Vicari de la Trinitat de Castelló i Canonge Magistral de la Catedral de Sogorp. Acadèmic de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV). Fundador de l'Associació Cultural Cardona i Vives de Castelló.